

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Klasa: 320-07/06-01/02

Urbroj: 5030116-06-2

Zagreb, 30. studenoga 2006.

**MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODNOG GOSPODARSTVA**

**HRVATSKA BANKA ZA
OBNOVU I RAZVITAK
n/r predsjedniku Uprave**

**HRVATSKA AGENCIJA ZA
MALO GOSPODARSTVO
n/r predsjedniku Uprave**

Predmet: Operativni program za razvoj povrćarstva
- Zaključak Vlade

U prilogu se dostavlja predmetni Zaključak, koji je Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici održanoj 30. studenoga 2006. godine.

Prilog: 1

TAJNICA

Jagoda Premužić

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članka 30. stavka 3. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 101/98, 15/2000, 117/2001, 199/2003 i 30/2004), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 30. studenoga 2006. godine donijela

ZAKLJUČAK

1. Prihvaća se Operativni program za razvoj povrćarstva (u daljnjem tekstu: Operativni program), u tekstu koji je sastavni dio ovog Zaključka.
2. Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, da prati provedbu Operativnog programa i podnosi izvještaje Vladi Republike Hrvatske o njegovoj provedbi.
3. Ovlašćuje se ministar poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, da formira Povjerenstvo za provedbu Operativnog programa, koje će davati stručnu ocjenu pojedinih projekata nominiranih za kreditiranje.
4. Preporučuje se Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak da osigura financijska sredstva za kreditiranje projekata Operativnog programa na način i uz nužne uskladbe kreditnog programa „Program kreditiranja malog gospodarstva na područjima posebne državne skrbi“ s uvjetima kreditiranja Operativnog programa za razvoj povrćarstva, do 15. prosinca 2006. godine.
5. Preporučuje se Hrvatskoj agenciji za malo gospodarstvo da osigura garancijsku potporu za kreditiranje projekata Operativnog programa na način i uz nužne uskladbe postojećeg Garancijskog programa „Poljoprivreda“ s uvjetima kreditiranja Operativnog programa za razvoj povrćarstva, te da nužne uskladbe dostavi Vladi Republike Hrvatske na potvrdu, do 15. prosinca 2006. godine.
6. Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, da prijedloge mjera Operativnog programa za razvoj povrćarstva u dijelu politike potpore, zemljišne politike, zaštite domaće proizvodnje, organizacije tržišta i proizvodnje implementira u budućim izmjenama Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu.
7. Odobrava se Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva da:
 - a) u okvirima raspoloživih proračunskih sredstava Ministarstva za 2007. godinu osigura provođenje programa potpore s ciljem izgradnje infrastrukture u voćarstvu i povrćarstvu, i to:

- logističkih centara za voće (s opremom za sortiranje, pakiranje, manipulaciju i skladištenje te nužnim rashladnim kapacitetima);
- logističkih centara za povrće i krumpir (s opremom za sortiranje, pakiranje, manipulaciju i skladištenje te nužnim rashladnim kapacitetima);

b) investicijska potpora iz prethodne alineje po pojedinom projektu može iznositi do 25 % vrijednosti investicije, a maksimalno za:

- ULO hladnjače za skladištenje voća s opremom – do 2.500.000,00 kuna;
- logističke centre za povrće i krumpir s opremom – do 1.650.000,00 kuna;

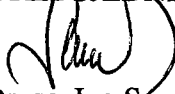
c) dodjela i odabir projekata kojima se odobrava investicijska potpora provodi se sustavom javnog natječaja.

Klasa: 320-07/06-01/02

Urbroj: 5030116-06-1

Zagreb, 30. studenoga 2006.

PREDSJEDNIK

Dr. sc. Ivo Sanader

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

OPERATIVNI PROGRAM ZA RAZVOJ POVRČARSTVA

Zagreb, studeni 2006.

OPERATIVNI PROGRAM ZA RAZVOJ POVRČARSTVA

SADRŽAJ:

1. UVOD	3
2. ANALIZA SADAŠNJEG STANJA	4
2.1. Proizvodnja	4
2.1.1. Proizvodnja za tržište u svježem stanju	5
2.1.2. Proizvodnja za preradu	7
2.2. Uvoz – izvoz	8
2.3. Potrošnja – potrebe	10
2.4. Politika potpore proizvodnji	10
2.4.1. Izravni poticaji proizvodnji	10
2.4.2. Neizravni poticaji proizvodnji	11
3. OGRANIČAVAJUĆI ČIMBENICI I MJERE POLJOPRIVREDNE POLITIKE	11
3.1. Zemljišna politika	11
3.2. Regionalizacija proizvodnje	12
3.3. Nositelji razvoja, organiziranost i tržište	13
3.4. Kreditiranje razvojnih programa	14
3.5. Garancija HAMAG-a kao sredstvo osiguranja povrata kredita	15
3.6. Zaštita domaće proizvodnje	15
3.7. Savjetodavna služba i edukacija proizvođača	16
3.8. Sjemenarstvo povrćarskih kultura	16
3.9. Korištenje izvora energenata za proizvodnju povrća	16
4. CILJEVI I NOSITELJI RAZVOJA	16
4.1. Ciljevi razvoja	17
4.2. Nositelji razvoja	17
5. POTICAJI I POTPORE U FUNKCIJI OSTVARENJA OPERATIVNOG PROGRAMA RAZVOJA	17
6. ZAKLJUČCI	18

1. UVOD

Značaj je povrća u tome što sa svojim specifičnim sastavom (minerali, vitamini, celuloza) uz ostale hranidbene tvari spada u neophodne živežne namirnice u zdravoj prehrani ljudi. U visoko razvijenim zemljama čini oko 35 % dnevnog obroka. U kvalitetnoj prehrani uključen je veći broj vrsta povrća koje svojom raznolikošću sastava i vremena dospijevanja za berbu i potrošnju osiguravaju dnevnu potrebu određenih tvari tijekom cijele godine. Poznato je da se u svijetu kao povrće troši oko 150 biljnih vrsta.

Osim platežno sposobne potražnje, za organiziranu i tržišno orijentiranu proizvodnju povrća trebaju biti ispunjeni i drugi uvjeti: klima, tlo, reljef, organska gnojiva, voda i radna snaga. Prema tome, potencijalna područja za proizvodnju povrća u Hrvatskoj su na oranicama (i vrtovima) s pogodnom klimom, tlom i reljefom, a uz osiguranje organskih gnojiva za gnojidbu, vode za navodnjavanje i radne snage.

Kao i u ostalim granama proizvodnje, Hrvatska i za proizvodnju povrća ima posebne pogodnosti. Postojanje triju klimatskih zona (mediteranske, umjereno kontinentalne i planinske) daje mogućnosti kontinuirane proizvodnje određenih vrsta povrća gotovo tijekom svih dvanaest mjeseci. Međutim, unatoč povoljnim klimatskim, pedološkim i hidrološkim uvjetima sektor povrčarstva se nije razvijao sukladno mogućnostima i potrebama. Jedan od razloga je zanemarivanje proizvodnje povrća u razdoblju prije osamostaljenja Hrvatske. Naime, glavni je razlog sporog razvitka povrčarstva u prijašnjem razdoblju bio oslanjanje na proizvodnju povrća u drugim državama bivše Jugoslavije koje su značajnim dijelom opskrbljivale tržište povrćem, bilo za preradu ili za potrošnju u svježem stanju.

U razdoblju nakon osamostaljenja i tijekom Domovinskog rata značajan dio područja u kojima se proizvodnja povrća ipak razvila bio je okupiran ili na rubu ratnih djelovanja. U isto vrijeme odvijao se proces restrukturiranja ukupnog gospodarstva te neminovnog otvaranja tržišta što je u okolnostima ukupnih potreba za povrćem na Hrvatskom tržištu stvorilo potražnju koja se nadomještala uvozom. Posljedice takvog naslijeđa vidljive su i danas jer Hrvatska uvozi značajan dio svježeg i konzerviranog povrća.

Činjenica je da su u našoj zemlji nedovoljno iskorišteni prirodni resursi (klima, tlo, voda) za proizvodnju povrća kako za opskrbu tržišta većih urbanih sredina svježim povrćem tako i povrća za preradu. U nas je plasman svježeg povrća ograničen na svega 15 do 20 vrsta u prodavaonicama voća i povrća. Na tržištima na malo nudi se još 10 do 15 vrsta, često ograničenih količina i kratke sezonske ponude. Iskustva nekih zemalja sličnih ekoloških uvjeta i rezultati vlastitih istraživanja pokazuju da bi bilo moguće introducirati još dvadesetak, u nas malo poznatih ili nepoznatih kultura povrća.

Stoga je programski cilj Vlade Republike Hrvatske započeti dugoročnu stratešku preorijentaciju prema značajnijem povećanju površina pod povrčarskim kulturama kako bi se osigurala proizvodnja povrća na otvorenom i u zaštićenim prostorima dostatna za vlastite potrebe i izvoz, uz istovremeno unaprjeđenje tehnologije proizvodnje, pakiranja i skladištenja povrća kao i povećanje kakvoće proizvoda. U skladu sa ostvarenjem zadanih ciljeva na sjednici Vlade Republike Hrvatske od 22. siječnja 2004. godine donijet je Zaključak (Klasa: 320-01/04-02/01, Urbroj: 5030116-04-1) kojim se zadužuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva da izradi i Vladi Republike Hrvatske dostavi Operativni program za razvoj povrčarstva.

2. ANALIZA SADAŠNJEG STANJA

Kako bi se sagledalo mjesto i značaj domaće proizvodnje povrća u ukupnosti tržišta povrća u Republici Hrvatskoj kao i samodostatnost domaće proizvodnje povrća, predočavaju se i analiziraju podaci o proizvodnji, uvozu, izvozu, potrošnji i ukupnim potrebama te konačno i samodostatnosti domaće proizvodnje povrća.

2.1. Proizvodnja

Povrće se danas u Hrvatskoj proizvodi na površini od oko 135 tisuća hektara, što predstavlja 9,3 % od ukupnih površina oranica i vrtova (Tablica 1.). Izdvajamo da je u ukupnost proizvodnje povrća uključena i proizvodnja krumpira koja se odvija na 46 % tih površina.

Tablica 1. Pregled površina pod krumpirom i ostalim povrćem u razdoblju 1999. - 2003. godine

Kultura (ha)	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.
Krumpir	66.388	65.263	65.662	64.640	63.097
Ostalo povrće	68.083	68.908	70.476	71.645	72.433
Ukupno	134.471	134.171	136.138	136.285	135.530

Izvor: DZS

Time se povrće, izuzimajući krumpir, proizvodi na oko 70.000 hektara. Na tim površinama u Hrvatskoj se godišnje proizvede više od 370.000 tona raznog povrća što je u odnosu na ukupne potrebe još uvijek nedostavno.

Međutim, promatrajući stanje u proizvodnji na temelju podatka o površinama od 1998. godine prisutan je porast povrćarske proizvodnje te su se površine pod povrćem do 2002. godine povećale za 13 %. Trend postupnog rasta površina pod povrćem uočljiv je i kod najznačajnijih vrsta povrća u potrošnji kao što su kupus, rajčica, luk, paprika, krastavac, salata, mrkva.

Državni zavod za statistiku ne vodi evidenciju o proizvodnji svih kultura povrća posebno. Rascjepkanost proizvodnje, plasman proizvoda izravno potrošaču putem tržnica na malo i prirodni oblik potrošnje još više otežavaju vođenje točne statistike o proizvodnji i plasmanu povrća. Drugi izvori podataka o količini i vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, pa tako i proizvodnje povrća u Republici Hrvatskoj, nisu dostupni. Nije uspostavljeno sustavno praćenje proizvodnje i plasmata putem udruga ili zadruge proizvođača, putem količinskog ulaza i izlaza na veletržnicama i tržnicama i slično.

Treba znati da u Hrvatskoj dio proizvedenog povrća potječe iz uzgoja u vrtovima i na okućnicama te je namijenjeno potrošnji za vlastite potrebe kućanstva. Takva je proizvodnja na tehnološki niskoj razini i rezultira niskim prinosima.

U usporedbi s podacima DZS (Tablica 2.) u Tablici 3. iskazani su zbirni podaci odabranih vrsta povrća u uzgoju na otvorenim površinama, u zaštićenim prostorima (plasticima, staklenici) i o proizvodnji povrća za preradu.

Iz tih podataka vidljivo je da se prema procjeni povrće za tržište u dvadeset i jednoj županiji Republike Hrvatske proizvodi na ukupnoj površini od oko 32.900 ha, na kojoj se proizvede oko 890.000 tona različitog povrća.

Najviše se za tržište proizvede krumpira, 333.000 tona na oko 15.000 ha, zatim plodovitog povrća (rajčice, paprike i krastavca) 186.500 tona na nešto više od 6.800 ha te ostalog povrća 121.000 tona na oko 6.700 ha.

Tablica 2. Površina i proizvodnja odabranih vrsta povrća

Kultura	JM	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.
Krumpir	ha	66.374	65.232	65.641	64.640	63.097
	t	728.646	553.712	670.233	500.954	375.050
Kupus i kelj	ha	9.701	9.662	9.898	10.072	10.338
	t	144.018	112.025	123.722	124.541	97.848
Rajčica	ha	6.408	6.635	6.801	6.867	7.055
	t	70.816	69.555	73.882	71.400	58.640
Paprika	ha	4.833	5.051	5.343	5.306	5.546
	t	36.813	30.778	38.638	45.846	31.693
Krastavac	ha	4.124	4.026	4.194	4.347	4.569
	t	37.882	28.033	35.981	38.779	30.228
Luk	ha	6.797	7.026	7.258	7.228	7.145
	t	55.633	44.838	58.055	60.371	40.792
Mrkva	ha	3.317	3.388	3.476	3.601	3.723
	t	29.941	24.154	28.249	32.474	21.549
Dinja i lubenica	ha	2.890	3.074	3.206	3.458	3.112
	t	53.437	50.069	49.984	55.408	40.223

Izvor: DZS

Isplativa je proizvodnja samo onog povrća koje dobro podnosi prijevoz i pretovare i s kojim se mogu ostvariti više cijene u predsezoni, kako bi se mogli pokriti veći prijevozni troškovi.

Pri tome, izbor vrsta i kultivara povrća ovisi o potrebama tržišta, veličini zemljišta te o opskrbljenosti gospodarstava specifičnom opremom (sustav za navodnjavanje, plastenici, skladišta s linijom za doradu povrća, hladnjača) i mehanizacijom (za sjetvu, sadnju i berbu).

Treba znati da veći i specijalizirani proizvođači povrća u Hrvatskoj koriste vrhunsku tehnologiju i ostvaruju dobre prinose.

2.1.1. Proizvodnja za tržište u svježem stanju

Proizvodnja povrća za tržište u svježem stanju u Hrvatskoj ima bogatu tradiciju, a razvijena je u različitim, ali povoljnim agroekološkim uvjetima. Danas je to intenzivna i ekstenzivna grana biljne proizvodnje koja opskrbljuje tržište svježim povrćem kroz čitavu godinu zahvaljujući sortimentu, izboru načina proizvodnje, ali nedovoljnim potrebnim količinama i nedovoljnim postojećim hladnjačama i veletržnicama u cijeloj Hrvatskoj.

U Hrvatskoj se najviše povrća proizvodi na obiteljskim gospodarstvima, oko 70 %, a od toga svega 3 % u zaštićenim prostorima. Do rata 1991. godine s pravom se može reći da je u Hrvatskoj postignut značajan uspjeh u uzgoju povrća u zaštićenim prostorima, premda je podrška šire zajednice bila nedostatna. Tijekom rata površine pod staklenicima, oko 78 ha, gotovo su u cijelosti uništene, a obnova i daljnji razvoj ovisit će o rješavanju mnogih pitanja iz područja gospodarstva gdje svakako spada i pitanje povoljnog kreditiranja i pomoć kroz poticaje ne samo za uzgoj u zaštićenim prostorima već i za modernizaciju proizvodnje povrća na otvorenom.

Prinosi povrća u odnosu na površine u Hrvatskoj su za 3 - 4 puta niži od podataka naših susjednih država. Razlog nižeg prinosa je možda i taj što se statistički prikazuje ukupna proizvodnja u kojoj je obuhvaćena proizvodnja sa suvremenom tehnologijom, a u isto vrijeme i proizvodnja u vrtovima i okućnicama gdje su prinosi jako niski.

Zbog neorganiziranosti tržišta svježe povrće često brzo propada na štetu proizvođača pa poseban značaj u ovom segmentu ima skladišni prostor, sortirnica i hladnjače.

Tablica 3: Procjena proizvodnje povrća za tržište u Hrvatskoj

Kultura	JM	Proizvodnja povrća na otvorenom	Proizvodnja povrća u zaštićenim prostorima	Proizvodnja povrća za preradu	Ukupno
Krumpir	ha t	14.597,46 327.990,00		250,00 5.000,00	14.847,46 332.990,00
Kupus i kelj	ha t	3.075,48 112.184,60	2,60 81,4	477,00 12.025,00	3.555,08 124.291,00
Rajčica	ha t	1.552,23 85.246,30	201,97 15.512,60	180,00 9.000,00	1.934,20 109.758,90
Paprika	ha t	923,92 25.093,30	136,45 7.658,52	261,25 4.517,50	1.321,62 37.269,32
Krastavac	ha t	488,93 21.750,10	133,42 15.648,10	69,20 2.079,00	691,55 39.477,20
Luk	ha t	1.525,36 45.130,90	11,20 102,60	20,00 600,00	1.556,56 45.833,50
Mrkva	ha t	554,08 19.139,70	2,64 58,00	24,50 950,00	581,22 20.147,70
Dinja i lubenica	ha t	1.733,10 56.352,40	5,00 400,00		1.738,10 56.752,40
Ostalo povrće	ha t	6.264,73 110.721,60	220,32 7.607,06	177,48 2.650,00	6.662,53 120.978,66
UKUPNO	ha t	30.721,29 803.608,90	719,60 47.068,28	1.459,43 36.821,50	32.900,32 887.498,68

Izvor: HZPSS 2005.

Svakako se za potpuni uspjeh na relaciji proizvodnja povrća za svježe stanje i prodaja istog proizvođači trebaju udružiti u Zadruga čija će se služba stručno brinuti o dospelom povrću i plasmanu. U suradnji sa stručnjacima iz toga područja trebalo bi dogovarati primjene novih tehnologija u uzgoju povrća na otvorenom i u zaštićenim prostorima što bi povećalo prinos, kvalitetu i osiguralo ponudu povrća u svježem stanju kroz čitavu godinu.

Tablica 4. Procjena proizvodnje povrća u svježem stanju u Hrvatskoj

KULTURA	ZAŠTIĆENI PROSTOR		OTVORENA POVRŠINA	
	ha	t	ha	t
Rajčica	167,00	12.77	1.427,23	80.196,30
Paprika	112,00	5.23	884,12	24.148,30
Krastavac	99,00	11.38	463,53	20.684,10
Luk	11,20	102.60	1.213,86	32.982,90
Mrkva	2,64	58.00	507,08	15.239,70
Peršin	1,94	34.80	117,14	2.351,40
Kupus	1,80	63.00	2.202,90	85.463,20
Cikla	1,00	35.00	107,30	3.271,00
Grah	2,00	220.00	558,41	3.385,65
Tikvica	8,20	442.00	110,90	4.154,00
Blitva	3,06	109.80	101,14	2.626,50
Špinat	6,87	85.66	107,35	1.010,05
Kelj	0,90	18.40	622,08	19.289,40
Korabica	0,70	22,40	14,80	332,10
Salata	103,65	3.761,40	1.025,60	30.202,40
Patlidžan	9,40	376.00	70,67	2.637,80
Dinje i lubenice	5,00	400.00	1.669,60	53.787,40
Krumpir mladi	1,24	2.560,00	4.295,00	72.517,75
Pastrnjak	-	-	4,30	97,00
Krumpir za skladištenje	-	-	10.161,30	229.227,25
Grašak	-	-	420,40	2.042,90
Bob	-	-	11,30	135,45
Češnjak	-	-	386,80	1.841,20
Poriluk	-	-	232,03	7.230,15

2.1.2. Proizvodnja za preradu

U Hrvatskoj se za potrebe prerađivačke industrije godišnje proizvede oko 35.000 tona povrća što čini oko 15 % ukupne komercijalne proizvodnje povrća. Vrijednosno to je 6,5 milijuna \$ dok je vrijednost finalnih proizvoda prerađevina povrća od te sirovine oko 38 milijuna \$. Uz domaću proizvodnju, na stanje sektora prerade povrća značajan utjecaj ima uvoz gotovih prerađevina povrća koji je u zadnjih deset godina utrostručen te se u 2004. godini vrijednosno izjednačio s domaćom proizvodnjom. Istovremeno izvoz prerađevina povrća stagnira što je razlogom negativne vanjskotrgovinske bilance u tom sektoru od 32 milijuna \$. Hrvatska je značajan uvoznik sušenog i poluprerađenog povrća gdje također ima negativnu vanjskotrgovinsku bilancu od 20 milijuna \$. Neopravdano velik uvoz prerađenog povrća i stagnacija izvoza razlog su konstantnog smanjenja domaće

prerade, tehnološkog zastarijevanja proizvodnje, ne investiranja u nove pogone i pada konkurentnosti.

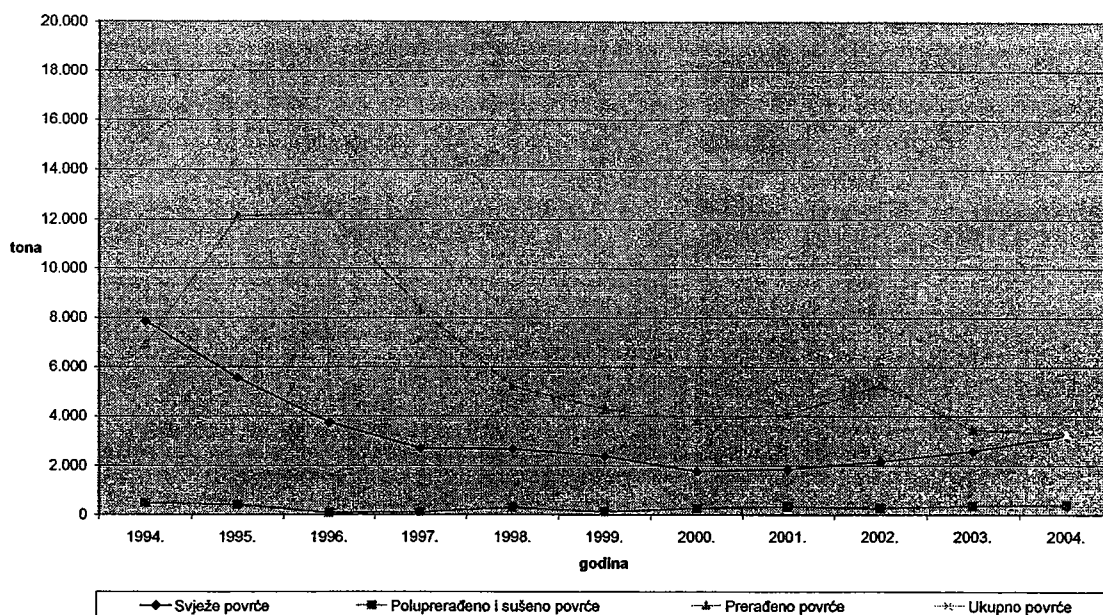
U cilju razvoja ovog sektora nužno je:

- smišljenom zemljišnom politikom zaštititi određene proizvodnje povrća za preradu za koje su neophodne veće proizvodne površine (mahunasto povrće Podravina, rajčica za preradu Istra...),
- povećati poticaje i potpore proizvodnji povrća za preradu posebice za radno intenzivne kulture (krastavci...),
- posebnim mjerama stimulirati modernizaciju postojećih i izgradnju novih pogona prerade te uvođenje novih tehnologija.

2.2. Uvoz – izvoz

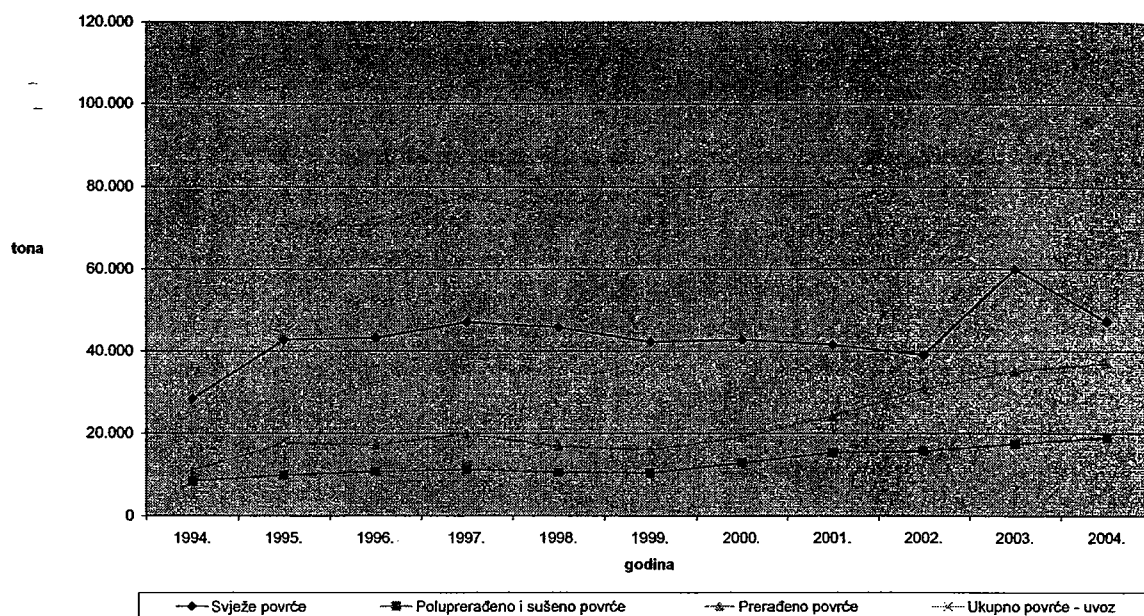
U cilju sagledavanja trendova u uvozu i izvozu povrća promatrane su tri osnovne kategorije proizvoda i to svježe povrće, polupreradeno i sušeno povrće te prerađeno povrće. Sagledavajući ukupnu strukturu izvoza u promatranom razdoblju udio pojedinih kategorija proizvoda se mijenjao, međutim u prosjeku izvoz svježeg povrća činio je 33 % ukupnog izvoza povrća, dok je samo 2,7 % činio uvoz polupreradenog i sušenog povrća, a najveći udio čini prerađeno povrće sa 63 %. Količinski najveći izvoz ukupnog povrća u oglednom razdoblju ostvaren je 1995. godine (18.000 tona). U promatranom razdoblju prisutan je stalan trend pada izvoza, a posebno se smanjio izvoz prerađevina povrća nakon 1998. godine. Pri tome, količinski izvoz ukupnog povrća smanjen je sa prosječnih 13.000 tona u 90 – tim na 6.500 tona, odnosno smanjen je za oko 50 %.

IZVOZ POVRĆA PO KATEGORIJAMA ZA RAZDOBLJE 1994. - 2004.

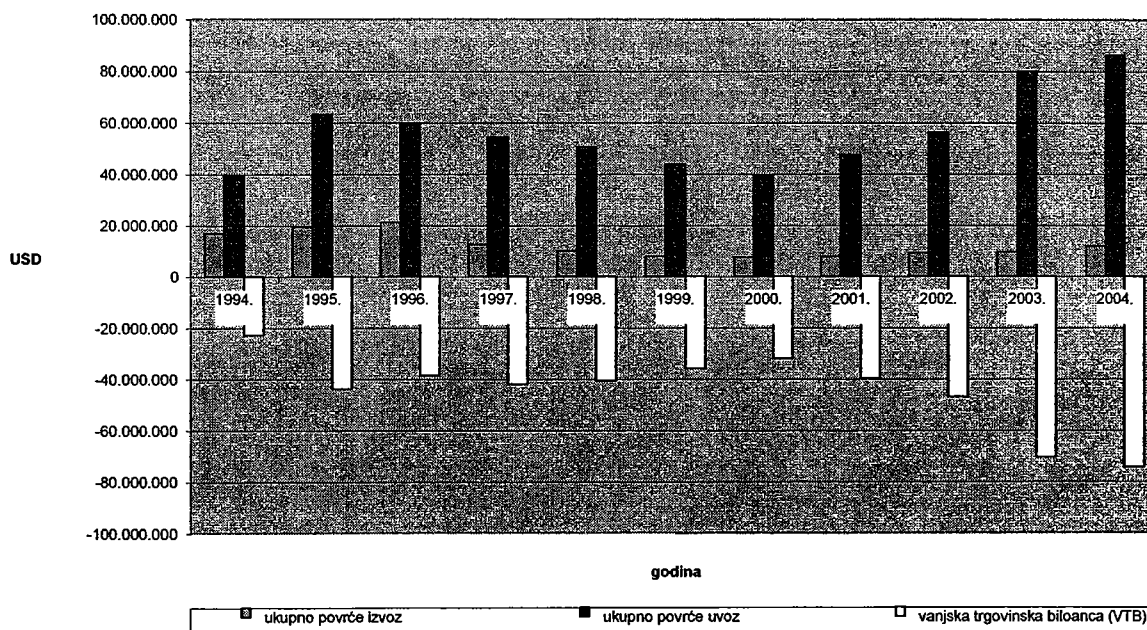
Sagledavajući ukupnu strukturu uvoza u promatranom razdoblju udio pojedinih kategorija se mijenjao, ali, u prosjeku, svježe povrće u ukupnom uvozu sudjelovalo je sa 55 %, polupreradeno i sušeno povrće sa 16 %, a prerađeno povrće sa 28 %. Količinski najmanji uvoz povrća u oglednom razdoblju ostvaren je 1994. godine (47,5 milijuna USD). U promatranom razdoblju prisutan je stalni porast uvoza te se od 1994. do 2004. godine ukupan uvoz povrća povećao za 216 %.

UVOZ POVRĆA PO KATEGORIJAMA ZA RAZDOBLJE 1994. - 2004.

Vanjskotrgovinska bilanca

VANJSKOTRGOVINSKA BILANCA (UKUPNO POVRĆE) 1994. - 2004.

U promatranom razdoblju od 1994. do 2004. godine vanjskotrgovinska bilanca (VTB) u segmentu povrća isključivo je negativna. Pri tome su trendovi takvi da se vrijednost izvoza smanjuje od 1994. do 2004. godine (za oko 30 %), vrijednost uvoza povrća je u konstantnom porastu u promatranom razdoblju (217 % između prve i posljednje promatrane godine). Pri tome, najniža negativna vrijednost VTB – a bila je 1994. godine, 22,8 milijuna USD da bi na završetku promatranog razdoblja VTB porasla na negativnih 74,4 milijuna USD.

2.3. Potrošnja – potrebe

U cilju sagledavanja stanja potrošnje i potreba za povrćem u Hrvatskoj tijekom godine, u referentnom razdoblju od 2001. do 2003. godine korišten je modalitet izračuna koji se temelji na statističkim podacima o proizvodnji povrća, izvozu i uvozu kao polazištu za izračun ukupno raspoloživih količina, a uvedeni su parametri korekcije za količine koje se potroše/izgube kao kalo, sjeme, stočna hrana i industrijska prerada.

Slijedom takvog načina izračuna samodostatnosti hrvatske proizvodnje povrća ona je određena kako je iskazano u Tablici 5. Operativnog programa.

Tablica 5. Samodostatnost hrvatske proizvodnje povrća (2001. – 2003.)

tone	2001.	2002.	2003.	2001.–2003.
A) Proizvodnja	375.069	373.411	366.729	371.736
Uvoz	77.089	91.607	118.403	95.700
Izvoz	5.483	7.637	6.060	6.393
B) Raspoložive količine	446.675	457.381	479.072	461.043
Stočna hrana	26.255	26.139	25.671	26.022
Sjeme	2.438	2.427	2.384	2.416
Gubici	13.127	13.069	12.836	13.011
Industrijska prerada	40.507	40.328	35.412	38.749
C) Raspoložive količine za potrošnju	364.348	375.418	402.770	380.845
Stupanj samodostatnosti (%)	84	82	77	81

*sve svježe, sušeno, konzervirano povrće, bez krumpira;

Prema rezultatima izračuna samodostatnosti vidljivo je da ona za sve svježe, sušeno i konzervirano povrće (bez krumpira) u promatranom razdoblju 2001. - 2003. godina iznosi u prosjeku 81 %.

2.4. Politika potpora proizvodnji

Donošenjem Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu („Narodne novine“ broj 87/02, 117/03, 82/04, 12/05 – ispravak, 85/06) uvedeni su izravni i neizravni modeli poticaja u povrćarstvu.

2.4.1. Izravni poticaji proizvodnji

Izravni poticaj za proizvodnju povrćarskih kultura iznosi 1.250,00 kuna, a po zakonu potiče se proizvodnja slijedećih povrtnih kultura: rajčice, paprike, krastavaca, luka, mrkve, pastirnjaka, peršina, kupusa, cikle, graha, graška, boba, češnjaka, poriluka, tikve, tikvice, blitve, špinata, kelja, korabice, salate, patlidžana, merkantilnog krumpira, mahuna, slanutka, cvjetače, brokule, kelja pupčara, korabe, kukuruza šećerca, lubenice, dinje te ostalih vrsta uzgojnog povrća..

Izravni poticaj po hektaru povrća za industrijsku preradu iznosi 3.000,00 kuna. Od povrća za industrijsku preradu potiče se proizvodnja rajčice, paprike, krastavaca, luka, mrkve, pastirnjaka, peršina, kupusa, cikle, repe bijele, mahuna, feferona i cvjetače.

Sustavom potpore propisani su uvjeti za ostvarenje prava na potporu pri čemu najmanja utvrđena poticajna površina kod povrća iznosi 0,50 hektara. Kulture na različitim površinama mogu se zbrajati, ali svaka pojedina kultura treba biti proizvedena na minimalno 0,25 hektara. Poljoprivredno gospodarstvo ostvaruje samo jedan poticaj godišnje po proizvodnoj površini bez obzira ima li više kultura zasađenih tijekom godine na istoj površini.

2.4.2. Neizravni poticaji proizvodnji

Povrćari se mogu natjecati za nepovratna proračunska sredstva u okviru kapitalnih ulaganja i programa osiguranja proizvodnje.

Potpota u sklopu modela kapitalnih ulaganja podrazumijeva dodjelu nepovratnih sredstava iz Državnog proračuna Republike Hrvatske kojima se sudjeluje u financiranju investicije za koju je komercijalna banka ili komercijalna financijska institucija odobrila kredit ili zajam. Potpora se odobrava za slijedeća kapitalna ulaganja: nabava ženskog rasplodnog pomlatka, nabava muških rasplodnih grla, investicije u dugogodišnje nasade, podizanje šuma, izgradnja, adaptacija i opremanje objekata za poljoprivrednu proizvodnju i akvakulturu, uređenje poljoprivrednog zemljišta, nabava ribarskih plovila te nove opreme i mehanizacije za poljoprivredu, ribarstvo i šumarstvo, izgradnja, adaptacija i opremanje objekata za čuvanje i preradu poljoprivrednih proizvoda i ribe., kupovina privatnog poljoprivrednog zemljišta radi okrupnjavanja poljoprivrednog gospodarstva.

Udio ove potpore može iznositi do 25 % od ukupne vrijednosti iskorištenog kredita, ali ne više od 20 % od ukupne vrijednosti investicije.

Povrćari mogu koristiti prava na potporu osiguranja od mogućih šteta proizvodnje u poljoprivredi. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva sudjeluje u pokriću troškova premije osiguranja na način da osiguraniku po pojedinoj polici osiguranja plaća potporu u visini 25 % troška zaračunate ukupne premije osiguranja, odnosno premije po skupnoj polici osiguranja, bez obzira na osigurani rizik za koji je sklopljena polica.

Proizvođači povrća ujedno koriste sustav povlaštenih cijena goriva za poljoprivredne strojeve kroz korištenje plavog dizela.

3. OGRANIČAVAJUĆI ČIMBENICI I MJERE POLJOPRIVREDNE POLITIKE

Operativni program za razvoj povrćarstva moguće je ostvariti uz uvjet bržeg otklanjanja određenih strukturalnih i administrativnih ograničenja te boljom poticajnom politikom. Stoga, u cilju provođenja ovog programa nužno je kontinuirano raditi na uklanjanju ograničavajućih čimbenika kao što su:

1. zemljišna politika u kojoj posebno prevladavaju naslijeđeni problemi s usitnjenošću seljačkih gospodarstava i uopće politika gospodarenja poljoprivrednim zemljištem;
2. nepovoljna situacija u sustavu kreditiranja, pri čemu se ističe nezainteresiranost banaka za kreditiranje povrćarske proizvodnje (visoke kamatne stope, problemi sa osiguranjem garancija za obiteljska gospodarstva);
3. zaštita domaće proizvodnje od nekontroliranog i prekomjernog uvoza;
4. slaba organiziranost proizvođača u proizvodnji, skladištenju, doradi, preradi i plasmanu proizvoda, neorganizirana i nedostatna tehnološka infrastruktura;
5. sadašnji sustav poticaja po jedinici površine nije adekvatan za povrćarsku proizvodnju;
6. nedovoljna educiranost proizvođača, nedovoljna kadrovska, tehnička i financijska organiziranost savjetodavne službe;
7. skoro 100%-ni uvoz sjemena jer je domaća sjemenarska proizvodnja povrćarskih kultura gotovo potpuno uništena;
8. administrativne barijere u dovođenju priključaka plina, struje i vode na proizvodnu površinu.

3.1. Zemljišna politika

Struktura zemljišnih posjeda je jedan od ograničavajućih čimbenika kako u poljoprivrednoj proizvodnji tako i u proizvodnji povrća. Potrebno je čestice poljoprivrednog zemljišta povezivati i okrupnjavati. Neobrađene poljoprivredne površine potrebno je početi obrađivati. U tom cilju nužno je :

- a) pokrenuti proces okrupnjavanja posjeda donošenjem više mjera i promjenom zakonskih propisa. Nadalje, u cilju zaustavljanja daljnjeg procesa usitnjavanja poljoprivrednog zemljišta nužno je iskoristiti ustavne ovlasti te pokrenuti izmjenu Zakona o nasljeđivanju („Narodne novine“ broj 48/03, 163/03) ili cijepanje posjeda rješavati odgovarajućom promjenom Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Narodne novine“ broj 66/01, 87/02, 48/05, 90/05). U istom Zakonu potrebno je utvrditi minimalnu stopu poreza na neobrađeno zemljište kako bi se potakla njegova prodaja ili dugogodišnji zakup;
- b) ubrzati prodaju, a samo iznimno odobravati dugogodišnji zakup poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu. S tim u vezi nužno je obavezati jedinice lokalne samouprave da što hitnije izrade i operacionaliziraju programe gospodarenja poljoprivrednim zemljištem. Pri tome, jedinice lokalne uprave treba osposobiti i ovlastiti da na temelju zahtjeva potencijalnih investitora u povrćarstvu mogu po ubrzanom postupku rješavati transfer zemljišta (prodaja, dugogodišnji zakup);
- c) u sustavu modela potpore kapitalnim ulaganjima, a prema Zakonu o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu osigurati 25 % financijsku potporu poljoprivrednim gospodarstvima koja kupuju i uređuju poljoprivredno zemljište.

3.2. Regionalizacija proizvodnje

Republika Hrvatska svojim zemljopisnim smještajem obuhvaća tri osnovna klimatski različita područja. To su kontinentalni, brdsko planinski i mediteransko dio. Klimatske prilike kao jedan od glavnih čimbenika u procesima pedogeneze uvelike su utjecale na reljef i nastanak tla na spomenutim područjima, a samim time i na njegovu pogodnost za uzgoj poljoprivrednih kultura.

Stoga između svakog spomenutog dijela postoje značajno različite pedoklimatske prilike. Iako se proizvodnja većine povrćarskih kultura može odvijati u gotovo svim područjima Hrvatske, uspješnost i ekonomičnost uzgoja svake pojedine kulture ovisi o pedoklimatskim prilikama kraja. Upravo ove specifičnosti svakog pojedinog djela naše zemlje glavni su faktori koji bi trebali utjecati na izbor vrsta, namjenu (prerada i korištenje u svježem stanju) i oblik proizvodnje (na otvorenom i zaštićenom prostoru).

Uzgojem preporučenih vrsta i za određenu namjenu po regijama pogodnosti značajnije bi se doprinijelo smanjenju cijene koštanja uzgajanog povrća, povećanju dohotka obiteljskim gospodarstvima koji se bave uzgojem povrća te smanjenju cijena proizvoda na tržištu.

Iz ovih razloga nužno je izraditi regionalizaciju i istaknuti najpogodnije područje uzgoja svake značajnije povrćarske kulture, utvrditi namjenu proizvodnje za svako područje kao i istaknuti oblik proizvodnje (preferirati uzgoj na otvorenom ili u zaštićenom prostoru).

Kontinentalni dio Hrvatske trebao bi se orijentirati na sezonsku proizvodnju povrća čija bi namjena bila uglavnom sirovinaska osnova za prerađivačku industriju a samo manji dio za potrošnju u svježem stanju. Planinski dio obuhvaćao bi isključivo sezonsku ljetnu proizvodnju za potrošnju u svježem stanju i manjeg dijela za preradu (kupus) i to onog povrća koje je zbog svojih bioloških zahtjeva teže uzgajati u uvjetima visokih temperatura koje vladaju u ljetnim mjesecima u kontinentu i obalnom djelu Hrvatske (salata, špinat itd.). Obalni mediteranski dio, tamo gdje to dozvoljavaju mikroklimatske prilike (vjetar) i tlo bio bi u prvom redu namijenjen za izvan sezonsku

proizvodnju povrća (ranoproljetna, kasno jesenska i zimska) u zaštićenom prostoru i na otvorenim površinama koji bi se koristili za potrošnju u svježem stanju te dio sezonske proizvodnje onog povrća koje postiže u ovim uvjetima iznimnu kakvoću za potrošnju u svježem stanju i manji dio za preradu (npr. rajčica).

3.3. Nositelji razvoja, organiziranost i tržište

Nositelji razvoja primarne povrćarske proizvodnje su obiteljska i poljoprivredna gospodarstva.

Međutim, glavni ograničavajući čimbenik na razini proizvodnje je neorganiziranost i nepovezanost proizvođača u učinkovite proizvodno prodajne asocijacije koje bi u prvom koraku trebale upravljati i uređivati hrvatsko tržište ponudom koja proizlazi iz domaće proizvodnje. Neorganiziranost proizvođača stvara i širi prostor sivom tržištu i nelegalnoj trgovini te širenju tržišne dominacije velikih trgovačkih lanaca koji sada formiraju znatan dio tržišta povrća.

Ovaj organizacijski problem usko je povezan sa budućim mjerama i aktivnostima koje se trebaju provesti na razini organiziranja i uređenja tržišta prema europskim standardima. Naime, preuzimanje i implementacija EU aquisa u ovom segmentu podrazumijeva temeljitu reformu tržišta, a pri tome ponajprije uspostavu i organiziranje proizvođačkih organizacija kao glavnih aktera u sustavu tržnog reda za povrće u Europskoj uniji.

Uredba Vijeća (EC) 2200/96 o organiziranju zajedničkog tržišta za voće i povrće provodi se putem proizvođačkih organizacija i daje tim asocijacijama proizvođača centralno mjesto. Proizvođačke organizacije u okviru tržnog reda moraju ispunjavati određene preduvjete kako bi bile potvrđene – licencirane od tijela Europske unije.

Time proizvođačke organizacije postaju centralni mehanizmi provođenja tržnog reda, a preko njih se u sustavu tržišta Europske unije provode mjere poljoprivredne politike u sektorima povrća i voća. Sustav potpore proizvodnji povrća koji se temelji ponajprije na sredstvima za intervencijske kupnje ili prodaje povrća kao oblika regulacije ponude i potražnje provode proizvođačke organizacije.

Uvažavajući potrebu usklađenja sa smjernicama i praksom u Europskoj uniji, nužno je u narednom razdoblju promovirati udruživanja proizvođača u različite organizacijske oblike sa ciljem organizacijsko – proizvodnog povezivanja te zajedničkog trženja proizvoda.

Na tragu nužnog usklađenja hrvatskog zakonodavstva sa zakonodavstvom Europske unije u dijelu koji je vezan za uređenje tržišta povrća, u narednom razdoblju na razini zakonodavstva treba donijeti akti kojima će se:

- stvoriti pravni okvir za implementaciju svih mehanizama tržnog reda za povrće,
- izvršiti postupna izmjena i uvođenje ukupnog sustava novih standarda kakvoće povrća sukladnih postojećim europskim standardima, što je nužan preduvjet prilagodbe domaćoj proizvodnji na tržište Europske unije, a do formalnog uklanjanje stvaranje pretpostavki za izvoz na tržište Europske unije u okvirima Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Europskom unijom.

Kako bi se gore navedeni naponi potpunije ostvarili potrebno je i dalje promovirati i proširiti aktivnosti regionalnih veletržnica kao organiziranih centara ponude i potražnje proizvoda. Pošto su glavni ciljevi projekta veletržnice osiguranje konkurentnog tržišta za trgovce svježih proizvoda, snižavanje troškova usluga prodaje i davanje pomoći u prodaji poljoprivrednih proizvoda samih proizvođača, poboljšanje kakvoće ponude proizvoda klasifikacijom i razlikama u cijeni te osiguranje međunarodnih standarda u kakvoći, djelovanje veletržnica nadopunjava

se sa potrebom izgradnje mjesta ponude i potražnje koje bi u kasnijem razdoblju mogle prerasti u aukcijske centre za prodaju povrća.

Sukladno tim aktivnostima nužno je da se projekt veletržnica koji je Ministarstvo pokrenulo 1991. godine sa gradnjom i organizacijom mreže veletržnica u Osijeku, Metkoviću, Benkovcu i Matuljima nastaviti i dalje.

Takvom organizacijom Hrvatska može brzo povećati održivost i konkurentnost domaće proizvodnje na tržištu koje se sve više globalizira te ujedno učiniti bitan iskorak u pogledu eliminiranja sivog tržišta koje u ovoj proizvodnji još uvijek dominira.

3.4. Kreditiranje razvojnih programa

Povoljno kreditiranje svih segmenata programa uz poticaje i druge potpore nužan je čimbenik kojeg je potrebno provesti u suradnji s HBOR-om i HAMAG-om. Ovakvi okviri kreditne potpore trebali bi uključiti kreditiranje razvojnog programa u dijelu tržišne nadogradnje, odnosno skladišno-doradbene infrastrukture.

Pri tome, glavni cilj aktivnosti u kreditiranju razvojnih programa na razini proizvodnje bit će razvijanje modela kreditnih linija za tehnološki razvoj i osuvremenjivanje proizvodnje povrća s povoljnijim uvjetima otplate kredita (ročnost i kamata) te s jednostavnijim sustavom garancija za povrat kredita. Pri tome, nabava u okviru ovih kreditnih linija namijenjenih obiteljskim gospodarstvima i trgovačkim društvima podrazumijevati će nabavu plastenika i staklenika za širenje proizvodnje u zaštićenim površinama, nabavu sustava za navodnjavanje, nabavu mehanizacije i ostale prateće opreme nužne u proizvodnji.

Kreditne linije za kreditiranje razvojnih programa tržišne nadogradnje, odnosno logističkih centara, trebale bi se odnositi isključivo na trgovačka društva ili poljoprivredne zadruge, uz zadržavanje povoljnih uvjeta otplate kredita (ročnost i kamata), ali uz normalne uvjete jamčenja povrata ulaganja. Namjena ove kreditne linije pokrivala bi veće infrastrukturne zahvate gradnje objekata za skladištenje te nabave nužne opreme za skladišno – doradbeni dio procesa. Pogodnost i poticanje ovog dijela programa provoditi će se kroz posebni program poticanja izgradnje logističkih centara za doradu i skladištenje voća, povrća i krumpira, i to modelom javnog natjecanja i prikupljanja odgovarajućih projekata, koji će imati pravo na potporu izgradnji u iznosu do 25 % od ukupne vrijednosti investicije, uz najviši iznos koji će ovisno o projektu biti od 1,6 do 2,5 mil kuna

Nužno je osigurati povoljne kreditne linije s ciljem osuvremenjivanja i intenzifikacije proizvodnje. Kreditiranjem je nužno obuhvatiti ulaganje u primarnu proizvodnju te prateću infrastrukturu bez koje je nemoguće organizirati suvremenu povrćarsku proizvodnju.

Kreditiranjem je potrebno obuhvatiti slijedeća ulaganja:

1. kupnja poljoprivrednog zemljišta,
2. priprema i uređenje zemljišta,
3. navodnjavanje,
4. kupnja mehanizacije i opreme i alata za povrćarsku proizvodnju,
5. podizanje suvremenih plastenika i staklenika (sa svom pratećom opremom),
6. izgradnja hladnjača i skladišnih prostora,
7. nabavka linija za preradu, sortiranje i pakiranje povrća,
8. kupnja rashladnih dostavnih vozila.

Predviđeni korisnici kredita su:

- obiteljska gospodarstva,
- trgovačka društva,

- poljoprivredne zadruge,
- obrtnici.

Predlaže se da ograničenje počeka i roka otplate na tri kategorije:

1. kategorija: poček 1 godine + 5 godina otplate za investicijska ulaganja od 80.000 - 350.000 kn
2. kategorija: poček 2 godine + 8 godina otplate za investicijska ulaganja od 350.001 - 1.500.000 kn
3. kategorija: poček 2 godine + 10 godina otplate za investicijska ulaganja od 1.500.001 - 3.500.000 kn

Prihvatljiva kamatna stopa za kreditiranje investicija iznosi do 4 %.

Uz navedene rokove otplate te poček potrebno je definirati i rokove za korištenje kredita. Isto tako je potrebno omogućiti da se sredstva iz modela kapitalnih ulaganja po odobrenju mogu koristiti za umanjenje glavnice odnosno reprogram kreditnih obveza.

3.5. Garancija HAMAG-a kao sredstvo osiguranja povrata kredita

Ukoliko podnositelj zahtjeva za kredit ne posjeduje dodatna sredstva osiguranja povrata kredita koja zahtjeva kreditor, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG) može izdati garanciju sukladno svojim garancijskim programima.

Za osiguranje dijela kredita koji nije pokriven garancijom HAMAG-a, kreditor ugovara instrumente osiguranja sukladno svojoj poslovnoj politici.

Zahtjev za odobrenjem garancije s pripadajućom dokumentacijom podnosi kreditor u dogovoru s podnositeljem zahtjeva za kredit. Zahtjev se upućuje HAMAG-u nakon što kreditor donese pozitivnu odluku o odobrenju kredita. HAMAG uzima zadužnice kao sredstvo osiguranja izdane garancije.

Praćenje i kontrolu namjenskog korištenja kredita prilikom ulaganja i tijekom otplate kredita provode kreditor i nadležno ministarstvo te HAMAG, ako je garancija HAMAG-a jedno od sredstava osiguranja izdane garancije.

Ukoliko je dostavljena dokumentacija potpuna, HAMAG donosi odluku o odobrenju garancije u roku od sedam dana.

3.6. Zaštita domaće proizvodnje

Republika Hrvatska primjenjuje carine sukladno obvezujućem WTO rasporedu. Prijelazno razdoblje za obvezno snižavanje carina za povrće je završeno, što znači da trenutno nismo u obvezi daljnjeg smanjivanja carina. Nastavak liberalizacije svjetske trgovine poljoprivrednim proizvodima ovisit će o rezultatima multilateralnih pregovora na razini svih zemalja članica WTO -a. Pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji, Republika Hrvatska će početi primjenjivati vanjskotrgovinski režim Europske unije, što znači da neće postojati carinske barijere između članica Europske unije, a prema trećim zemljama Republika Hrvatska će primjenjivati jedinstvenu carinsku tarifu.

U svrhu zaštite domaće proizvodnje je potrebno, uz usmjeravanje prometa povrća preko 3 – 4 državna granična prijelaza kako bi se olakšalo praćenje prometa povrća i spriječio uvoz preko „mekih“ granica, koristiti iskustva drugih zemalja i poduzeti slijedeće mjere:

- a) pojačati kontrolu kakvoće na tržištu kako domaćeg tako i uvezenog povrća;

- b) koristiti mogućnost utvrđivanja zdravstvenih i higijenskih standarda kakvoće proizvoda i tako onemogućiti uvoz proizvoda koji te standarde neće moći zadovoljiti;
- c) poticati otkup domaćeg povrća subvencijama otkupljivačima i prerađivačkoj industriji;
- d) obavezno deklariranje robe i označavanje zemlje proizvodnje, klase, kakvoće i vrste prema odrednicama Uredbe Vijeća (EC) broj 2200/96.;
- e) pojačati inspekcijski nadzor i strogo sankcioniranje trgovaca za lažno deklariranje povrća.

3.7. Savjetodavna služba i edukacija proizvođača

Poljoprivredni proizvođači, poglavito oni koji se u budućnosti namjeravaju baviti povrćarskom proizvodnjom, trebaju kontinuirano ulagati u osobno znanje i primjenu novih tehnologija.

Poljoprivredno – savjetodavna služba treba preuzeti ključnu ulogu u educiranju poljoprivrednih proizvođača. Da bi služba mogla ispuniti svoju zadaću potrebno je kontinuirano raditi na njezinom osposobljavanju za praćenje i usmjeravanje u povrćarskoj proizvodnji na proizvodnim površinama obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, kadrovski (povećanje broja izvršitelja) i tehnički (povećanje razine najsuvremenijih tehnoloških znanja koja se primjenjuju u praksi). Savjetnici u savjetodavnoj službi moraju se kroz dodatnu edukaciju osposobiti za stjecanje licence za određene uže specijalnosti (npr. proizvodnja povrća na otvorenom, proizvodnja povrća u zaštićenim prostorima, staklenici i plastenici, proizvodnja povrća za potrošnju u svježem stanju, proizvodnja industrijskog povrća itd.).

Zbog toga je nužno organizirati edukacijske stručne seminare, radionice i tečajeve, a u izradu i realizaciju programa edukacije treba uključiti Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, Institut za jadranske kulture i melioracije krša Split i Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu Republike Hrvatske.

3.8. Sjemenarstvo povrtnih kultura

Kvalitetno sjeme i sadni materijal bitna su pretpostavka uspješne i sigurne proizvodnje povrća. Unatoč povoljnosti agroekoloških uvjeta za proizvodnju sjemena velikog broja povrtnih vrsta i dugoj tradiciji domaća proizvodnja sjemena povrtnih kultura gotovo je u potpunosti uništena. Vezano uz to upitna je opstojnost nekoliko izuzetno vrijednih i ekonomski značajnih domaćih ekopopulacija i sorti povrća. Glavnina komercijalne proizvodnje povrća zasniva se na uvoznom sjemenu i sadnom materijalu, a postojeća domaća proizvodnja presadnica povrća nedostatna je i dijelom je na niskoj tehnološkoj razini.

U cilju razvoja domaće proizvodnje sjemena i sadnog materijala povrća nužno je provesti slijedeće mjere:

- zaštititi od trajnog nestajanja ekonomski najznačajnije domaće sorte i eko tipove povrtnih vrsta organiziranom uzdržnom selekcijom,
- poticati razvoj suvremenih centara za proizvodnju presadnica povrća.

3.9. Korištenje izvora energenata za proizvodnju povrća

Izvan sezonska proizvodnja povrća u zaštićenom prostoru u posljednjih desetak godina u značajnoj je ekspanziji. Podizanje takvih objekata za sobom neminovno povlači dovođenje neophodnih energenata kao što su plin i struja te voda. Dovođenje navedenih priključaka na poljoprivrednu parcelu ograničava niz administrativnih i pravnih barijera. Naime, za dovođenje priključaka plina neophodna

je građevinska dozvola koja se za poljoprivrednu parcelu ne može ishoditi. Stoga je nužno osigurati tim poljoprivrednim proizvođačima način da se navedeni priključci mogu jednostavnije, bez većih proceduralnih postupaka, dovesti na željenu parcelu na kojoj se namjerava izvoditi navedena poljoprivredna proizvodnja.

4. CILJEVI I NOSITELJI RAZVOJA

4.1. Ciljevi razvoja

- Površine pod povrćem povećati kako bi se ostvarila samodostatna i kontinuirana proizvodnja povrća za potrebe hrvatskog tržišta i izvoza, s naglaskom na proizvodnju u zaštićenom prostoru;
- Osigurati preduvjete u okviru zemljišne politike, sustava potpore proizvodnji, osiguranja povoljnih razvojnih kreditnih linija, edukacije proizvođača;
- Povećati i organizirati prodajno – doradbene i skladišne kapacitete;
- Uskladiti hrvatsko zakonodavstvo sa zakonodavstvom Europske unije, s naglaskom na:
 - definiranja proizvođačkih organizacija i poticanje njihovog formiranja, kao budućih nositelja sustava tržnog reda za voće i povrće po ugledu na tržni red za voće i povrće u Europskoj uniji,
 - uvođenje novih tržnih standarda kakvoće povrća po kriterijima koje je utvrdila Europska unija,
 - izvršiti prilagodbu svih oblika potpore u sektoru povrćarstva,
- Aktivirati domaću sjemensku proizvodnju povrća, s naglaskom na sorte kupusnjača, salata i drugog povrća s vlastitim osnovnim sjemenom.

4.2. Nositelji razvoja

- Poljoprivredna gospodarstva koja djeluju kao trgovačka društva, obrti ili zadruge;
- Poljoprivredna gospodarstva prema Zakonu o poljoprivredi („Narodne novine“ broj 66/01, 83/02).

5. POTICAJI I POTPORE U FUNKCIJI OSTVARENJA OPERATIVNOG PROGRAMA RAZVOJA

Ukupna visina potpora koje će biti isplaćene u okviru ovog Operativnog programa ovisiti će o maksimalno poticanim količinama koje će početkom svake godine utvrđivati Vlada Republike Hrvatske. Slijedom te obveze, a s ciljem realizacije zacrtanog Operativnog programa, maksimalno poticane količina nastojati će se planirati na razini koja omogućava da se predloženi jedinični poticaji iz ovog modela ostvare u 100% - tnom iznosu.

U okviru sustava poljoprivredne potpore trebalo bi ovaj program podržati na slijedeći način:

Uvjeti poticanja proizvodnje povrća:

1. najmanja poticajna površina iznosi 0,5 ha,
2. izravni poticaji za proizvodnju povrćarskih kultura na otvorenom za potrošnju u svježem stanju iznose 1.250,00 kn/ha,
3. izravni poticaji za proizvodnju povrćarskih kultura na otvorenom za povrće namijenjeno preradi iznose 3.000,00 kn/ha.

U okviru sustava potpore za povrćarstvo koji se definiraju ovim Programom potrebno je u znatnijem dijelu preusmjeriti kao i dodatno osigurati sredstva potpore s

ciljem većeg poticanja novih investicija u povrćarstvu kao načina tehnološkog razvoja i osuvremenjivanja proizvodnje povrća.

6. ZAKLJUČCI

Povrće je skupina živežnih namirnica neophodnih u zdravoj prehrani ljudi. Hrvatska sa svojim klimatskim, pedološkim i hidrološkim prilikama, uz osiguranje samodostatnosti, ima potencijale i za izvoz povrća. Proizvodnja je većine povrća, posebice u zaštićenim prostorima i općenito za tržište u svježem stanju, radno intenzivna. Unatoč mehaniziranosti tehnoloških procesa, u troškovima primarne proizvodnje, dorade, kao i prerade povrća, značajno je velik udio ljudskog rada. Povećanje proizvodnje povrća u širem smislu ima za cilj i smanjenje nezaposlenosti.

Za povećanje proizvodnje povrća, prije svega, treba aktivirati prirodno najbolja zemljišta za uzgoj povrća, okrupniti ih za uzgoj kultura koje zbog plodoređa to zahtijevaju, izgraditi stotinjak hektara suvremenih zaštićenih prostora s automatiziranom opremom za grijanje, ventilaciju i fertirigaciju, opremiti gospodarstva specifičnom mehanizacijom za uzgoj kultura, izgraditi doradbeno – skladišne i preradbene objekte, mala gospodarstva organizirati u proizvodno – prodajne asocijacije.

Navedeni ciljevi operativnog programa ostvarit će se uz osiguranje sredstava za poticaje i potpore osiguranjem povoljnih kreditnih linija u suradnji s HBOR-om te osiguranjem garancija za povrat kredita u suradnji s HAMAG-om.

Uvođenjem europskih standarda za povrće, uz osiguranje bolje kakvoće povrća na domaćem tržištu povećat će se i konkurentnost proizvodnje na domaćem i inozemnom tržištu.

Operativni program predstavlja skup različitih aktivnosti koje će u sljedećem razdoblju trebati organizirati i ostvariti, da bi se, prvo, zaustavio ubrzani trend rasta uvoza povrća, a zatim postupno smanjivao uvoz i povećavao izvoz povrća i prerađevina.